



laurens

Naar een gelijkwaardig samenspel tussen beroepskrachten, naasten en vrijwilligers in de zorg

De bedoeling van de notitie

Een van de vijf pijlers van de visie en strategie van Laurens is om in te zetten op zelfredzaamheid en zelfregie. Waarbij we met onze zorg aansluiten op het netwerk van de cliënt en informele zorg de basis vormt. In dit document wordt de visie van Laurens op informele zorg verder uitgewerkt. Het advies¹ van de Raad voor volksgezondheid en samenleving is als bron gebruikt. De Raad heeft op verzoek van de regering een advies uitgebracht over de inrichting van informele zorg in Nederland.

Visie op informele zorg

Het sociale netwerk speelt voor ouderen een belangrijke rol bij het behoud van voldoende kwaliteit van leven. Hoe langer en beter het eigen netwerk in de regie blijft of terug in regie komt, hoe minder professionele hulp is er nodig. De uitdaging is om de regie van het welzijn van ouderen zo veel mogelijk bij henzelf en hun sociale netwerken te beleggen en de professionele zorg aanvullend/ondersteunend te laten zijn.

Door een stijgende zorgvraag, door vergrijzing en toenemende personeelstekorten rust er een steeds zwaardere verantwoordelijkheid op iedereen die zorg verleent. Steeds meer dringt het besef door: we kunnen door de toenemende zorgvraag de verantwoordelijkheid voor de zorg niet langer alleen bij beroepskrachten leggen, niet langer kunnen hulpvragen louter door beroepskrachten worden beantwoord. In de verpleging en verzorging is het personeelstekort over 10 jaar bijna verdrievoudigd, terwijl de druk op de langdurige zorg nu al enorm groot is.

Een fundamenteel ander samenspel in de langdurige zorg, waarbij naasten, vrijwilligers en zorgprofessionals gelijkwaardig samenwerken, is broodnodig. Mantelzorg, de sociale omgeving en vrijwilligers zijn dan samen met professionele hulp verantwoordelijk voor de zorg voor ouderen. Deze samenwerking kan niet langer vrijblijvend zijn; het is nodig dat de waarde van naasten en vrijwilligers meer wordt erkend en betrokken bij het dagelijkse zorgproces. Het integreren van naasten en het netwerk is een verdere professionalisering van onze gezamenlijke zorgverlening.

¹ [Anders leven en zorgen](#), Raad van volksgezondheid en samenleving, 2022



Netwerk centraal

Om hulpbehoevende ouderen zo goed mogelijk te kunnen helpen, is samenwerking tussen alle verleners van (semi-)formele en informele zorg essentieel. Dat betekent dat we het netwerk en de hulpvrager direct zeggenschap geven bij het opstellen van het zorgplan en verantwoordelijkheid geven voor de naleving ervan. Er zullen voorwaarden gecreëerd moeten worden waaronder beroepskrachten van meet af aan een verbintenis met het netwerk van de hulpvrager aangaan, niet alleen met de zorgvrager. Het vergt dus ook van beroepskrachten meer bereidheid om samen te werken met het netwerk van hulpvragers.

Gelijkwaardig samenspel

Door een stijgende zorgvraag, door vergrijzing en toenemende personeelstekorten rust er een steeds zwaardere verantwoordelijkheid op iedereen die zorg verleent. Voor betaalde krachten, vrijwilligers en naasten is daarom een fundamentele omslag nodig in de organisatie van de zorg. Daarom is het aan de cliënten, naasten, vrijwilligers en de beroepskrachten om met elkaar te kijken wie het beste wat kan doen en hoe een ieder de ander daarin kan bijstaan. Ofwel: met elkaar een zorgteam vormen en als gelijkwaardige partners samenwerken. Want niet voor elke hulpvraag is een beroepskracht nodig.

Mengvormen van zorg ruimte geven

Het onderscheid tussen beroepsmatige en niet-beroepsmatige zorg is niet zwart-wit meer. De afgelopen jaren zijn al innovatieve mengvormen van zorg ontstaan. De ene zorgvorm is wat meer, de ander wat minder betaald. De werkwijze en indicatiestelling in de wijkverpleging en de inzet van de vrijwilligers in de hospices en zorglocaties zijn hier een voorbeeld van. Maar er zijn ook initiatieven van andere organisaties, waar bijvoorbeeld ervaringsdeskundigen worden ingezet. Voor een toekomstbestendige zorg is het nodig om deze verschillende zorgvormen ruimte te geven: lokale initiatieven ondersteunen en de mogelijkheid geven tot experimenteren.

Zorgen makkelijker maken

Goed teamwerk zal op alle niveaus moeten worden vereist en geborgd. We kunnen dit als Laurens niet alleen. Dit vraagt ook iets van de overheid, beleidsbepalers, welzijnsorganisaties, beroepsverenigingen en de samenleving. Het vergt bijvoorbeeld financiële prikkels. Want hoe logisch het ook klinkt om informele zorgverleners van meet af aan bij besluitvorming, planning en uitvoering te betrekken, het is niet de standaard. De dagelijkse realiteit staat op gespannen voet met wetten, regels, procedures en afspraken met de systeemwereld. 'Hoe intramuraler de zorgsetting wordt, hoe minder verwanten en



vrijwilligers direct betrokken worden bij de zorg.’ Die terughoudendheid heeft bijvoorbeeld te maken met juridische onduidelijkheid over de aansprakelijkheid, wat leidt tot risicomijdend gedrag.

Dat vraagt iets van de overheid en beroepsverenigingen. De samenwerking tussen naasten, beroepskrachten en vrijwilligers moet gefaciliteerd en makkelijker gemaakt worden. Door de tijd te betalen die formele en informele zorgverleners voor afstemming nodig hebben. Door meer laagdrempelige respijtzorg, wijkbudgetten en ruimer verlof te regelen. Ook is een versoering van regelgeving, verantwoording en toezicht nodig. Dat kan onder meer door kwaliteitskaders te vereenvoudigen, de basiskwaliteit vast te leggen en de uitvoering aan de afzonderlijke zorgorganisaties toe te vertrouwen.

Zolang er door overheid/beroepsverenigingen niets georganiseerd wordt, zal Laurens hier zelf het voortouw in nemen. Bijvoorbeeld door een uitvoeringsverzoek op te stellen of in vrijwilligersovereenkomsten iets op te nemen over dekking als zij als vrijwilliger actief zijn.

Oplossingsrichtingen

Vrijblijvendheid voorbij

Het is een urgente opdracht van de directeuren en leidinggevenden om de vanzelfsprekende intensieve samenwerking met naasten en vrijwilligers te verankeren in de bestuursfilosofie en inrichting van de organisatie.

Het samenspel tussen naasten, beroepskrachten en vrijwilligers dient een Laurens breed programma te worden. Het programma brengt samenhang tussen de lokale initiatieven, zodat we van elkaar leren en de beoogde doelen met zo min mogelijk inspanning bereikt worden.

Team van informele én formele zorg

Positioneer het informele netwerk als onderdeel van een team. Vorm zodra iemand in zorg komt een team van cliënt, naasten, vrijwilligers en beroepskrachten. Leg na overleg ieders rol en aandeel vast in het zorgleefplan en wijs een coördinator of regievoerder aan.

Het uitgangspunt is om in te zetten op zelfredzaamheid en zelfregie van de cliënt en zijn netwerk. Samen met de cliënt bepalen we dan wat waardevol is, vanuit de wensen van de cliënt, onze expertise én de sociale context. Wij leveren alleen zorg als het echt nodig is. Zo komen we samen tot passende zorg.



Train beroepskrachten

Start meteen bij kennismaking met hulpvrager het gesprek met naasten over wederzijdse verwachtingen en wederkerigheid. Daarvoor getrainde mensen kunnen het beste dat gesprek voeren.

Daarnaast dienen beroepskrachten ondersteund en begeleid te worden in het samenwerken met naasten en vrijwilligers.

Train naasten/vrijwilligers

We ondersteunen en zorgen voor naasten en vrijwilligers door informatie, scholing en begeleiding. Hiervoor dienen informatiemateriaal, scholing en begeleidingsvormen ontwikkeld te worden.

Laat strakke kwaliteitskaders los en vereenvoudig regels

Hier zijn we afhankelijk van de overheid, financiers en brancheorganisaties. Ondanks deze afhankelijkheid zoeken we naar oplossingen om de samenwerking tussen naasten, beroepskrachten en vrijwilligers te faciliteren. In onze gesprekken met de overheid, branche- en beroepsorganisaties en financiers bespreken we de wens tot aanpassingen en samenhangende wet- en regelgeving als in financiering, kwaliteitskaders, beroepsnormen, standaarden, verantwoordingseisen en verantwoordingswijzen.

Het kader passende zorg², opgesteld door het Zorginstituut in opdracht van het ministerie van vws, biedt enige richting hierin.

² [Kader passende zorg](#)